

УДК 336.221

Свердан М.М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Університет економіки та права «КРОК»

СПЕЦИФІКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ КОРЕКТУВАННЯ

Постановка проблеми. В сучасному розвинутому ринковому середовищі досвід створення та функціонування ефективної податкової системи має багато цінного і корисного. Водночас, при його використанні необхідно брати до уваги й об'єктивні умови, в яких створюється та розвивається податкова система, а також конкретний соціально-економічний стан в країні, рівень нагромаджених багатств, і навіть психологічні установки і традиції населення. Разом з тим, податкова система держави не може бути кращою за те суспільство, яке вона обслуговує. Податкова система є прямим відображенням фіскальності держави та особливостей фінансово-податкових відносин в країні.

Сьогодні фінансово-економічна наука не може точно відповісти, до яких наслідків приведе та чи інша дія держави у сфері оподаткування, оскільки соціально-економічна система є дуже складною суспільною конструкцією, що включає в себе різноманітні зв'язки і взаємозалежності.

Податкова система України сьогодні – це предмет спекуляцій у політичній сфері. Більшість варіантів реформування податкової системи переважно мають популістський характер і містять, здебільшого, суцільну еkleктику. Вирішення національних проблем оподаткування дуже часто пов'язується з реформами податкової системи; головне, щоб вони були реальними, а не формальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми створення дієвої податкової системи в Україні є очевидними. Питанням у цій сфері присвячено чимало досліджень всебічного характеру.

Соколовська А. М. розглядає податкову систему цілісно, приділяючи значну увагу багатьом податкам – на споживання, особистим (дохідним та майновим), на фонд оплати праці [8]. Мельник В. М. акцентує увагу на прямих податках, здебільшого аналізуючи особистий прибутковий податок, а також, частково, майнове і земельне оподаткування [4]. Проте, в частині пропозицій стосовно удосконалення національної податкової системи, простежується певна однотипність; в основному, зміст рекомендацій зводиться до покращення чинних механізмів справляння податків, або до необхідності запровадження майнового оподаткування – податку на нерухомість.

Андрущенко В. зосереджує увагу на об'єктивності походження держави як податкового інституту, в рамках якого податкова варіативність є різноманітною і практично необмеженою [3]. Це створює передумови для виходу за стандартні рамки аналізу податкової системи та розробки варіантів її покращення.

В більшості наукових досліджень мало уваги приділено передовим механізмам оподаткування, які мають місце в економічно розвинутих соціально ринкових країнах. Це свідчить про актуальність податкової проблематики та необхідність її розкриття в науковому і практичному аспектах.

Податкова система України хоч і є достатньо вивченою, але постійно залишається актуальною і перебуває в центрі наукових дискусій, що обумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка становлення, розвитку та теперішнього стану податкової системи України, а також обґрунтування рекомендацій щодо можливих напрямів її модернізації та вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відносно “досконала”, але й разом з тим доволі ефективна класична податкова система, яка має специфічні риси та особливості в країнах з усталеною ринковою економікою, механічно перенесена в Україну з самого початку розвитку власної податкової справи. Проте, це явище мало досить деструктивний, і навіть руйнівний характер, що постало головною причиною появи ряду фіскальних проблем, які призвели до негативного впливу оподаткування на розвиток економіки та соціальної сфери. Це завжди потребувало постійного коректування податкової системи.

Стартовий етап формування і розвитку національної податкової системи не завершився успіхом через відсутність як власного досвіду фінансової діяльності держави в зазначеній сфері, так і через неможливість однозначного закріплення верховенства права у вищих органах влади й управління держави. Перші досягнення створення ефективної податкової системи з другої половини 1990-х рр. дали певні позитивні результати. На цей час вже було здійснено економічне загальнотеоретичне обґрунтування концептуальних підходів щодо побудови податкової системи; однак, кардинальних заходів щодо її поліпшення зроблено ще занадто мало: спрямованість на її реформування присутня в достатній мірі, а реальне втілення не відповідає стандартом якості, є надто тривалим і запізнілим в

часі. Пропозиціям з трансформації податкової системи властивий здебільшого безсистемний зміст, надмірна варіативність різних реформістських програм та проектів переважно має непрофесійний характер, що тільки дестабілізує її, ніж удосконалює, не сприяючи позитивній раціоналізації та оптимізації. Вказані проблеми стоять вагомою перешкодою на шляху до створення ефективної податкової системи. Через це, податкова система є невідповідною ринковим умовам господарювання, а також мінімальною за охопленням свого охоплення суспільного життя. Зазначене вимагає частих змін та істотних доопрацювань. А більшість податкових трансформацій здійснюється без належного фінансового обґрунтування податків, їх впливу на перебіг соціально-економічних процесів, наслідків на макроекономічному рівні і результатів на мікроекономічному рівні.

Досвід фіскальної практики в незалежній Україні налічує неодноразові спроби реформування податкової системи, її складу і структури, удосконалення механізму справляння кожного окремо взятого податку, але без відповідної взаємопов'язаності між собою, без належного органічного взаємоузгодження та взаємодоповнення. Чисельність податкових змін, заміни, доповнень підтверджує потребу не реформування чинної системи податків, а корінної трансформації національної податкової системи. Зважитись необхідно на кардинальність, радикальність та абсолютну нестандартність заходів податкової трансформації як це здійснювалось у ринково розвинутих країнах, що постане вагомим стимулом прискорення позитивних зрушень в суспільстві. Безперервність податкових реформ має припинитись терміною раптовістю переорієнтації податкових пріоритетів:

- рівень податкового навантаження повинен ґрунтуватись не на бюджетних потребах держави, а виходити з рівня доходів та міри фінансового забезпечення платників, їх платоспроможних можливостях;

- податкова система має бути зорієнтована не на максимально можливу чисельність податків та їх величину, а на масу податкових надходжень в бюджет. З цією метою необхідне впровадження декількох максимально ефективних як з фіскальної точки зору податків, так і в повноцінній адекватності виконання регулювальної функції в контексті нейтральності та соціальної справедливості оподаткування;

- податкова система мусить стимулювати процеси капіталотворення та нагромадження, сприяти формуванню заощаджень та інвестуванню, не підриваючи підвалин підприємництва та запобігаючи знищенню процесів суспільного відтворення;

- зміна акцентів податкового навантаження, де основний податковий тягар повинен зміщуватись в сторону споживачів, а не товаровиробників. Тут важливо визначитися з прямим та опосередкованим оподаткуванням, їх гармонійним співвідношенням.

Існує досить багато недоліків у чинній податковій системі; їх ще більше в розрізі кожного окремо взятого податку. При цьому, непряме оподаткування, а особливо податок на додану вартість, сьогодні характеризується виключно негативно. Проблема ж системи прямого оподаткування є недосконалою через низьку дохідність платників податків, а особливо фізичних осіб. Будь-який вітчизняний податок не виконує свого функціонального призначення. Фіскальна і регулююча функції податків діють взаємопов'язано, їх неможливо протиставляти одна одній. Також, не можна робити поділ податків на суто фіскальні чи регулятивні, оскільки без фіскальної дії не може відбуватися і їх регулюючий вплив. Навряд чи можливо, щоби в одному податку повністю реалізовувались обидві функції. Тому, система податкових доходів держави повинна включати насамперед такі податки, які б забезпечили їй сталу базу фінансових ресурсів для гарантованого виконання своїх завдань. Однак, в будь-якому податку автоматично закладена фіскальність. Кількість податків, на які покладається переважно регулююча дія, повинна бути достатньою, оскільки за допомогою одного-двох податків практично неможливо ефективно впливати на всі сторони господарської діяльності та сфери суспільного життя – наскільки є воно різноманітним, настільки ж має бути різноманітною система фіскальних інструментів держави.

Враховуючи складність та взаємопов'язаність всіх елементів фіскального механізму, в контексті врахування національних інтересів, реформування податкової системи потрібно проводити з адекватним врахуванням пріоритетів податкової та бюджетної політики. Цей тандем є нерозривним, формуючи єдиний фіскальний механізм держави. Вирішувати складні питання розподілу і централізації фінансових ресурсів через повне ігнорування чи недостатність уваги до будь-якого структурного елемента є грубою помилкою, тягнучи за собою непередбачені соціально-економічні наслідки. Фінансування видатків – не менш важливе завдання, ніж формування доходів держави. Впевненість у достатньому і своєчасному фінансовому забезпеченні посилює впевненість у завтрашньому дні, ступінь довіри населення до держави. Тому, необхідно здійснювати стихійне формування національної податкової системи із свідомим вибором державного втручання в економіку і моделі її регулювання, масштаби чого повинні визначатися можливостями фінансового забезпечення державної діяльності внаслідок проведеної трансформації системи оподаткування згідно проголошених орієнтирів розбудови соціального ринкового господарства. Насамперед, потрібна розробка достатньої бази основних податків, що гарантуватимуть необхідну фіскальність держави і забезпечать їх максимальну нейтральність в контексті соціальної справедливості. Важливо, щоби така податкова система була незмінною упродовж певного періоду часу, з допомогою чого можна

переконатися в її ефективності, виявити вади оподаткування та спланувати заходи щодо їх знешкодження, цілеспрямовано удосконалити склад і структуру податкової системи в подальшому. Необхідно, також, відмовитись від надмірного пільгового оподаткування, що істотно ускладнює механізм фіскального адміністрування, видозмінює сутність і спотворює призначення оподаткування, перетворюючи саму податкову систему на кардинальну протилежність своїй внутрішній природі. Тільки за таких умов можна вести мову про оптимальну податкову систему.

В сучасних економічно провідних та ринково розвинених країнах існують розгалужені й еластичні податкові системи, які, опираючись на ретельно відпрацьовані теорії оподаткування, імплементували найкращі ідеї за всю епоху еволюції податкових парадигм. Парадигма – це певні наукові здобутки на конкретному етапі суспільної еволюції, домінуючий еталон і взірець мислення, а також сукупність економічних категорій і законів, які формують концепцію моделі постановки проблеми та можливість її вирішення через використання відповідних засобів. Жодні зусилля ще не змогли створити оптимальну, на зразок “ідеальної”, податкову систему. Безперервний пошук і удосконалення фіскальних механізмів спроможні якісно посприяти суспільному благоустрою. Фіскальні моделі – це макети реформ, в яких відображаються можливі варіанти податкової політики. Концептуальні моделі податкових систем в ринково розвинутих країнах змінювались залежно від конкретного типу соціально-економічної політики в країні. У світовій податковій практиці не існує класичного, оптимального варіанту податкової системи – мають місце лише класичні, фундаментальні підходи щодо її побудови. Сумнівно, також, що цього вдасться досягнути і в податковій сфері.

Коректування податкової системи на поточній стадії суспільного розвитку вимагає перегляду і зміни методологічних засад оподаткування. Завжди слід пам'ятати, що центровим елементом податкового механізму є платник податку – особистісна фігура, яка безпосередньо сплачує податки. Визнання реальних потреб та інтересів платників податків як пріоритетних дозволить розробити і впровадити в податкову практику такі важелі, які виявляться спроможними забезпечити стабільне соціальне становище та стійке зростання національної економіки через підвищення достатку і благоустрою суспільства. Очевидно, що завданням держави в контексті національного значення виступає створення такої системи податків, яка б утримувала і урівноважувала баланс фінансових інтересів учасників розподільних відносин в стані “відносної” стабільності, а не в ситуації “категоричної” конфліктності.

Специфіка сучасної національної податкової системи проявляється через неоднакове ставлення держави до різних категорій платників; окремі з них мають неабияку нагоду отримати численні пільги, з точки зору економічного обґрунтування не завжди виправданих доцільністю та необхідністю надання, що засвідчує дискримінаційний характер оподаткування. З іншого боку, деякі категорії платників, маючи значно вищий рівень платоспроможності, мають значно нижчий рівень податкового навантаження та сплачують, відповідно, невеликі податки. Це стосується системи особистого оподаткування індивідів.

Як правило, особисте оподаткування громадян здебільшого акцентує увагу на питаннях оподаткування доходів та майна. Розбудова адаптованої до умов кожної країни системи особистого оподаткування має дуже важливе значення, оскільки вона є однією із найбільш пріоритетних і фінансово впливових в плані наповнення бюджету. Особистому оподаткуванню підлягає все населення країни; це найбільш чисельна група платників податків.

В Україні вже створена і функціонує податкова система, схожа до своїх аналогів в інших країнах. Відмінність полягає в запровадженні ефективних податків та механізмів їх справляння. В контексті особистого оподаткування з поля зору випадає один специфічний податок, який стягувався в багатьох країнах світу (майже у всіх західноєвропейських країнах) і продовжує, не зважаючи на деякі особливості, практикуватись також і в сучасних умовах. Це – податок на багатство, що набуває вигляду комплексного податку на сукупний обсяг приватної власності індивіда (землі, рухомого і нерухомого майна, заощаджень та фінансових активів, тощо).

Податок на багатство стосується заможних осіб, які володіють значним обсягом приватної власності. Така категорія індивідів має місце і в Україні. З цього приводу О. Амоша зазначає: “Помітні зрушення в економічній сфері, що відбулися в Україні, позитивно вплинули і на соціальну сферу. ... Поліпшилася структура населення, відбувається становлення прошарку власників і підприємців як ознака формування середнього класу. Поступово впроваджуються стандарти споживання, рівня та якості життя, досягнуті в економічно розвинених країнах (поширюється споживання побутової техніки, будівництво комфортних житлових помешкань тощо)” [1, с. 174].

Суспільство не є однорідним за соціально-класовою ієрархією; в ньому завжди присутня економічна нерівність – за доходами, майном, власністю. Їх значна величина та максимізація є підставою для введення щодо окремих соціальних прошарків податку на багатство.

Витоки податку на багатство, насправді, є значно глибшими, ніж більшість інших сучасних домінуючих податків. Податок на багатство використовувався ще в стародавній Греції та в Римській імперії. Як виявилось, це була ефективна форма оподаткування, що й обумовило її значне поширення і, особливо, на території континентальної Європи.

Не зважаючи на те, що останнім часом мають місце явища тимчасового призупинення функціонування податку на багатство, він є актуальним. Деякі країни, на сьогоднішній день, його не використовують – Австрія і Данія (з 1997 р.), Люксембург та Фінляндія (з 2005 р.), Швеція (з 2007 р.). Свого часу податок на багатство стягувався також в Греції та Ліхтенштейні [6, с. 176].

В сучасних умовах податок на багатство справляється у Франції, Італії, Нідерландах, Норвегії, Швейцарії, Індії. Попри це, у західноєвропейських країнах з 2010 р. знову започаткувались процеси щодо відновлення податку на багатство: в 2010 р. – в Ісландії (скасований – в 2005 р.), в 2011 р. – в Іспанії (скасований – в 2008 р.), також його відновлення передбачалось в 2014 р. у Німеччині (скасований – в 1997 р.) [5, с. 104]. В Ісландії та Іспанії податок на багатство стягувався включно по 2014 р. і передбачається його використання й надалі у фіскальній практиці цих країн.

Для більш чіткого смислового розуміння податку на багатство, його слід відрізнити від інших різновидів “податків на багатство” (зокрема, податки на спадщину та дарування), від податків (зборів) на операції з майном (зокрема, гербовий збір), а також від податків на окремі види майна, що визначається як “розкіш” (це – категорія податків на розкіш). Податки на розкіш, безумовно, певною мірою належать до власності та багатства, але є окремим питанням та сферою досліджень [2, с. 66-69].

Часто податок на багатство неправомірно асоціюється зі звичайними (стандартними) майновими податками (як, правило, на нерухомість) або ж із податками на розкіш (що передбачено для окремих видів майна). Подібного плану є й пропозиції стосовно реформування податкової системи. Наприклад, до складу податкової системи рекомендується включити “податок на багатство” для “оподаткування дорогої/елітної житлової нерухомості” [7, с. 43]. А це, по своїй суті, він є безпосереднім “податком на розкіш”. Аналогічні помилки з податку на багатство мають місце також і в національному законодавстві. Однак, проблематичним залишається не тільки можливість впровадження податку на багатство, але й навіть введення традиційного майнового податку.

Ринкова економіка дозволяє виробити і використовувати різні форми та методи оподаткування. Саме за умов розвинутої ринкової економіки податки сягають найбільшого розквіту і стають об'єктивним елементом фінансових відносин між державою і суспільством. Внаслідок цього, формується завершена модель податкової системи кожної держави.

При розробці проектів та планів коректування податкових систем слід враховувати розвиток, зміну та удосконалення форм власності, специфіку соціально-економічної організації суспільства із врахуванням досягнутого потенціалу; разом з цим, відбувається трансформація концепцій оподаткування на основі адекватного відображення об'єктивної соціальної, економічної та політичної ситуації в країні.

Закономірним є суспільний розвиток, що проявляється в постійному намаганні суспільства оптимізувати податкову систему та неможливості досягнути цього оптимуму. З розвитком суспільства змінюються критерії оптимальності податкової системи, що обумовлює необхідність постійного її моніторингу і вдосконалення.

Висновки з проведеного дослідження. В Україні залишаються часті зміни у податковому законодавстві, які мають доволі номінальний формат. Сама ж податкова система перебуває в стані невідповідності соціально-економічним реаліям. Актуальним завжди залишається питання справедливості податкових трансформацій. Побудова національної податкової системи стикається з рядом проблем, зокрема, – нерівномірний розподіл податкового навантаження між різними категоріями платників податків. Зазначене істотно деформує податкову систему, що робить її суспільно несправедливою та соціально неадекватною.

Безумовно, що у сфері оподаткування абсолютно задовольнити інтереси всіх учасників неможливо. Оптимальне поєднання – реалізувати наміри держави, пристосувати фіскальний режим до підприємництва, максимально забезпечити соціальні ідеали справедливості та суспільного добробуту.

Бібліографічний список

1. Амоша О. Проблеми та шляхи забезпечення соціальної орієнтації економіки України / О. Амоша, О. Новікова // Журнал європейської економіки. – 2005. – № 2. – Т. 4. – С. 173-184.
2. Андрущенко В.Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : [монографія] / В.Л. Андрущенко; Т.В. Тучак. – К. : Алерта, 2013. – 384 с.
3. Андрущенко В. Податкова держава: генезис, концепція, еволюція / В. Андрущенко // Світ фінансів. – 2008. – Вип. 3. – С. 7-15.
4. Мельник В.М. Механізм прямого оподаткування у фінансовій теорії / В.М. Мельник, Г.Л. Пенякова // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 66-77.
5. Свердан М.М. Доходи громадян як основа нагромадження достатку і передумова введення податку на багатство / М.М. Свердан // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2013. – Випуск 4. – Том 18. – С. 104-108.

6. Свердан М.М. Податок на багатство: можливості впровадження в Україні у контексті зарубіжного досвіду / М.М. Свердан // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 6. – Ч. 2. – С. 176-182.

7. Соколовська А.М. Особливості податкової системи України та напрями її коригування / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2013. – № 9. – С. 28-44.

8. Соколовська А.М. Шляхи реформування податкової системи України / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2014. – № 12. – С. 103-121.

References

1. Amosha, O. and Novikova, O. (2005), "Problems and ways of providing social orientation of economy of Ukraine", *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, no. 2, Vol. 4, pp. 173-184.

2. Andrushchenko, V.L. and Tychak T.V. (2013), *Moralno-etychni imperatyvy podatkiv ta opodatkuvannia (zakhidna tradytsiia)* [Moral and ethical imperatives taxes and tax (western tradition)], monograph, Alerta, Kyiv, Ukraine, 384 p.

3. Andrushchenko, V. (2008), "Tax state: genesis, concept evolution", *Svit finansiv*, Iss. 3, pp. 7-15.

4. Melnyk, V.M. and Peniakova, H.L. (2009), "The mechanism of direct taxation in the financial theory", *Finansy Ukrainy*, no. 5, pp. 66-77.

5. Sverdani, M.M. (2013), "Incomes, as a basis for the accumulation of wealth and prerequisites for a tax on wealth", *Visnyk Odeskoho natsionalnogo universytetu. Seriia: Ekonomika*, issue 4, Vol. 18, pp. 104-108.

6. Sverdani, M.M. (2013), "Tax on wealth: the possibility of introducing in Ukraine in the context of international experience", *Krymskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 6, part 2, pp. 176-182.

7. Sokolovska, A.M. (2013), "Features of the taxation system in Ukraine and ways of its correction", *Finansy Ukrainy*, no. 9, pp. 28-44.

8. Sokolovska, A.M. (2014), "Ways of Taxation Reform in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, no. 12, pp. 103-121.

Свердан М.М. СПЕЦИФІКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ КОРЕКТУВАННЯ

Мета – оцінка становлення, розвитку та теперішнього стану податкової системи України, а також обґрунтування рекомендацій щодо можливих напрямів її модернізації та вдосконалення.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано систему методів і методичних підходів. Зокрема, застосовано: історичний метод (при вивченні зародження, становлення та розвитку податків та податкових систем); монографічний метод (при визначенні проблемних теоретико-методичних і практичних аспектів розвитку податкових відносин держави і суспільства); емпіричний метод (при виявленні тенденцій побудови податкової системи); метод індукції (при дослідженні емпіричних даних та при обґрунтуванні висновків про економічні та соціальні наслідки запровадження податку на багатство).

Результати. У статті розкриті проблемні теоретико-методичні й практичні аспекти розвитку податкової системи. Здійснена ґрунтовна оцінка стану податкової системи в контексті сучасних соціально-економічних реалій. Проаналізовано стан і визначено системні проблеми розбудови податкової системи як механізму взаємовідносин держави і суспільства. Обґрунтовані пропозиції щодо коректування податкової системи шляхом введення податку на багатство. Виявлено, що податок на багатство має тривалу історію і масштаб використання. Встановлено, що податок на багатство ефективно функціонує в багатьох країнах.

Наукова новизна. Визначено доцільність запровадження податку на багатство з метою удосконалення податкової системи, що сприятиме її якісному покращенню в розподілі податкового навантаження.

Практична значущість. Отримані результати дослідження сприяють виявленню ефективності та доцільності використання податку на багатство. Вони можуть бути використані при обґрунтуванні стратегічних доміант податкової політики і побудови податкової системи.

Ключові слова: податок, оподаткування, податкова система, податкова політика, податок на багатство.

Sverdani M.M. SPECIFICITY OF UKRAINE TAX SYSTEM AND POSSIBILITIES OF ITS ADJUSTMENT

Purpose is to evaluation the formation, development and current state of Ukraine's tax system and justification of recommendations for possible ways of its modernization and improvement.

Methodology of research. The system of methods and methodological approaches were used in the research process. In particular, were used: historical method (the study of the origin, formation and development of taxes and tax systems); monographic method (in determining the problem of theoretical-methodological and practical aspects of fiscal relations between the state and society); empirical method (in identifying trends in the tax system); method of induction (the study of empirical data and the justification of conclusions on the economic and social impact of the introduction of wealth tax).

Findings. The theoretical and methodological problems and practical aspects of the development of tax system have been disclosed in the article. The thorough assessment of the tax system condition in the context of current economic and social realities has been conducted. The condition has been analyzed and systemic problems of the development of the tax system as a mechanism of relations between the state and society. Substantiated proposals for adjustments to the tax system by introducing a wealth tax. Author reveals that the wealth tax has a long history and scale. There is established that the wealth tax effectively operates in many countries.

Originality. Author reveals that feasibility of introducing wealth tax to improve the tax system that will contribute to the qualitative improvement in the distribution of the tax burden.

Practical value. The obtained results of the research help identify the effectiveness and usefulness of wealth tax. They can be used to substantiate strategic dominant of tax policy and the tax system building.

Key words: tax, taxation, tax system, tax policy, wealth tax.

Свердан М.М. СПЕЦИФИКА НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕЕ КОРРЕКТИРОВАНИЯ

Цель – оценка становления, развития и текущего состояния налоговой системы Украины, а также обоснование рекомендаций относительно возможных направлений ее модернизации и совершенствования.

Методика исследования. В процессе исследования использована система методов и методических подходов. В частности, применены: исторический метод (при изучении зарождения, становления и развития налогов и налоговых систем); монографический метод (при определении проблемных теоретико-методических и практических аспектов развития налоговых отношений государства и общества); эмпирический метод (при выявлении тенденций построения налоговой системы); метод индукции (при исследовании эмпирических данных и при обосновании выводов об экономических и социальных последствиях введения налога на богатство).

Результаты. В статье раскрыты проблемные теоретико-методические и практические аспекты развития налоговой системы. Осуществлена основательная оценка состояния налоговой системы в контексте современных социально-экономических реалий. Проанализировано состояние и определены системные проблемы развития налоговой системы как механизма взаимоотношений государства и общества. Обоснованные предложения по корректировке налоговой системы путем введения налога на богатство. Выявлено, что налог на богатство имеет длительную историю и масштаб использования. Установлено, что налог на богатство эффективно функционирует во многих странах.

Научная новизна. Определена целесообразность введения налога на богатство с целью усовершенствования налоговой системы, что будет способствовать ее качественному улучшению в распределении налоговой нагрузки.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования способствуют выявлению эффективности и целесообразности использования налога на богатство. Они могут быть использованы при обосновании стратегических доминант налоговой политики и построения налоговой системы.

Ключевые слова: налог, налогообложение, налоговая система, налоговая политика, налог на богатство.

УДК 338.242(477)

*Шахматова Т.А.,
здобувач* кафедри аудиту та економічного аналізу,
Національний університет державної податкової служби України*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Забезпечення соціальної безпеки національної економіки є одним з головних завдань будь-якої демократичної держави в сучасних умовах. Не винятком тут є і Україна, для якої дане завдання набуває ключового значення у зв'язку з перебудовою суспільно-політичного устрою у відповідності з європейськими стандартами. На практиці забезпечення соціальної безпеки національної економіки в будь-якій країні реалізується за допомогою спеціальної системи, яка включає в себе відповідальні за дану функцію органи державної влади, відповідну нормативну базу, об'єкти впливу (суспільно-економічні та політичні відносини, економічна діяльність держави і населення, тощо) та фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, які супроводжують її безпосереднє функціонування. В Україні дана система, до сьогодні, остаточно не сформована та переживає часті трансформації у відповідності зі змінами державної політики, правового поля та іншими соціально-економічними потрясіннями. Все це породжує виникнення у вітчизняній системі забезпечення соціальної безпеки національної економіки ряду суттєвих недоліків, які одночасно знижують ефективність роботи системи та гальмують подальший її розвиток. Відповідно, виникає необхідність у дослідженні цих недоліків та формуванні націлених на їх нейтралізацію комплексних шляхів удосконалення системи забезпечення соціальної безпеки національної економіки України. Останні мають базуватись на результатах ґрунтового та системного наукового пошуку в цій сфері, що є свідченням актуальності обраної для наукового вивчення тематики.

* Науковий керівник: Куценко В.І. – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту національного університету ДПС України.